

dr Arkadiusz Szymczyzna

*"Ale ta młodzież była wspaniała, na ogół
z Batalionów Chłopskich i z AK przyszli.
Ogromnie chcieli się uczyć ! I to była młodzież
z charakterem, niczego się nie bała !"*

(bp A. Adamiuk - "Wspomnienia")

**ZARYS POWSTANIA I ROZWOJU
ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO
NA ZIEMI GŁUBCZYCKIEJ
(1945 - 2006)**

Trudne początki

Rozwój harcerstwa polskiego po zakończeniu II wojny światowej przebiegał w bardzo trudnych i specyficznych warunkach. Idea skautingu angielskiego gen. Baden - Powella, która została rozwinięta na gruncie polskim przez Andrzeja Juliusza Małkowskiego, "przeżyła" ciężki okres I wojny światowej, krystalizacji międzywojennej oraz okupacji hitlerowskiej. Walka konspiracyjna młodzieży w latach 1939 - 1945 w Polsce musiała doprowadzić siłą rzeczy do rozwoju struktur organizacyjnych ZHP i wzrostu liczebności drużyn harcerskich. Po wojnie chęć kontynuacji pracy w harcerskich szeregach deklarowało wielu jej zwolenników. W ten sposób koncepcja walki narodowowyzwoleńczej została zamieniona na pracę ideową na rzecz rozwoju duchowego, intelektualnego i fizycznego.

Zakończenie II wojny światowej to spoczątek głębokich przemian nie tylko społeczno - gospodarczych, ale także politycznych. W wyniku działań wojennych 1 i 4 Frontu Ukraińskiego tereny ziemi głubczyckiej zajmowane przez Armię Czerwoną przechodziły pod zarząd radzieckich komendantur wojennych. 9 maja 1945 r. przyjechała do Głubczyc Grupa Operacyjna Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów¹. Oficjalne przejście władzy w powiecie głubczyckim od Rosjan nastąpiło 11 maja 1945 roku². Stronie polskiej przekazano większość zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych oraz mienia ponemieckiego. Zrujnowane wojną miasta i wsie potrzebowały natychmiastowej odbudowy. Swoją pomoc w tych trudnych chwilach oferowali m. in. harcerze, którzy spotykali się na pierwszych zbiórkach.

Przejęcie pod polski zarząd instytucji życia publicznego i sukcesywne powoływanie nowych urzędów, sprzyjało polepszaniu funkcjonowania administracji terenowej, w tym placówek oświatowych, przy których odradzały się nowe organizacje młodzieżowe oraz powojenne drużyny ZHP.

Organizacje młodzieżowe działające na terenie powiatu głubczyckiego zaraz po zakończeniu II wojny światowej odegrały z czasem znaczącą rolę w procesie sowietyzacji społeczeństwa. Stanowiły zaplecze ideologiczne partii politycznych, ale też pomagały społeczeństwu w prowadzonych akcjach mających na celu pomoc ludności w odbudowie infrastruktury miast i wsi. Ich działalność statutowa oparta na światopoglądzie marksistowsko - lenińskim stanowiła podstawę do werbunku nowych jej członków zwłaszcza w szeregi największych partii politycznych - PPR i PPS.

Partie polityczne funkcjonujące w nowej polskiej rzeczywistości brały "pod opiekę" swoje organizacje młodzieżowe, które wspierały materialnie i ideologicznie. I tak Polskiej Partii Robotniczej (PPR) podporządkowany był Związek Walki Młodych (ZMW), Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS) - Organizacja Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego (OM TUR), a Stronnictwu Demokratycznemu (SD) - Związek Młodzieży Demokratycznej (ZMD). Związek Młodzieży Wiejskiej RP "Wici" (ZMW RP "Wici") związany był początkowo z Polskim Stronnictwem Ludowym (PSL), a następnie ze Stronnictwem Ludowym (SL). Jediną organizacją, która nie była bezpośrednio podporządkowana partii politycznej było ZHP.

¹ AAN, KERM, sygn. 588, k. 5. Raport i pełnomocnika KERM inż. K. Szadkowskiego z dnia 13 maja 1945 r.

² Ibid., k. 4.

25 czerwca 1945 r. rozpoczął także swoją oficjalną działalność Państwowy Urząd Repatriacyjny w Głubczycach³, zgodnie z zaplanowaną akcją wysiedleńczo - osiedleńczą tworząc tzw. punkt zborny. Przymusowa migracja społeczeństwa z Kresów Wschodnich jest do dzisiaj szeroko komentowana przez wielu historyków⁴. Przesiedleńcy ograbieni i poniżeni przez Rosjan, wygłodzeni i wyniszczeni podróżą przybywali masowo transportami z utraconych na rzecz ZSRR województw wschodnich. W wagonach przyjeżdżali również ci, którzy uczestniczyli aktywnie w kresowym życiu harcerskim i teraz w Głubczycach chcieliby kontynuować dalszą działalność. Marian Łoziński wspomina: *"Już we wrześniu zobaczyliśmy na ulicach naszego miasta młodych ludzi w harcerskich mundurach, które zostały powyciągane z kufrów, przywiezione przez rodziny ze Wschodu. Były zniszczone, wyblakłe, ale czyste, ozdobione kolorowymi krajkami, sprawnościami, oznakami, krzyżami harcerskimi i lilijką z literami "BHO" - Bóg, Honor, Ojczyzna - za którą wywożono na Sybir podczas okupacji. Co za radość, oczy się śmiały, serce radowało, że po latach niewoli znów mamy harcerstwo"*⁵.

Organizacją głubczyckiego harcerstwa zajęły się placówki szkolne. To tu znajdowało się zaplecze organizacyjne ZHP⁶. Początkowo prace pierwszych przedstawicieli oświaty w Głubczycach sprowadzały się do porządkowania i kompletowania sprzętu szkolnego. Coraz liczniej przybywający z różnych terenów Polski harcerze aktywnie im pomagali. Pomoce naukowe były zdekompletowane, zniszczone i w niewystarczającej ilości. Mapy, globusy i modele dydaktyczne opatrzone były napisami w języku niemieckim. Brakowało ławek uczniowskich, tablic, szaf, stołów i krzeseł⁷. Harcerze pomagali sprzątać i czyścić pomieszczenia klasowe, które były zdewastowane przez uciekających Niemców i rozszabrowane przez żołnierzy Armii Czerwonej. Do tego dochodził problem pomieszczeń klasowych⁸. Bez aktywnej pomocy młodzieży trudno byłoby pierwszym organizatorom głubczyckiego szkolnictwa, w tak szybkim tempie rozpocząć proces edukacyjny.

23 IV 1945 r. na I Zjeździe ZHP na Śląsku i Zagłębiu powołano 2 komendy: dla obszaru Górnego Śląska i Zagłębia oraz Śląska Opolskiego. 8 maja 1945 r. Komentantem Obszaru Śląska Opolskiego został mianowany były Naczelnik ZHP w Niemczech - Józef Kochel⁹. Budowa nowych struktur ZHP na szczeblu wojewódzkim pomogła harcerzom w znaczny sposób realizować wyznaczone zadania w terenie.

³ APO, PUR Głubczyce, sygn. 2, k. 95 - 96. Sprawozdanie roczne z działalności punktu zbornego w Głubczycach z czerwca 1947 r.

⁴ Szerzej na ten temat patrz: K. Kersten, Repatriacja ludności polskiej po II wojnie światowej, Wrocław 1974; S. Banasiak, Działalność osadnicza Państwowego Urzędu Repatriacyjnego na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945 -47, Poznań 1963; D. Sula, Działalność przesiedleńczo - repatriacyjna Państwowego Urzędu Repatriacyjnego w latach 1944 - 1951, Lublin 2002.

⁵ M. Łoziński, Nie można zapomnieć o harcerzach, "Kalendarz Głubczycki" 2002, s. 114.

⁶ "ZHP jest zorganizowane w całym województwie, przeważnie po szkołach". Z. Kowalski, Dzieje organizacji młodzieżowych na Śląsku Opolskim 1945 - 1948, Opole 1986, s. 61.

⁷ H. Głowacki, Oświata w Głubczyckiem w latach 1945 - 1974, w: Ziemia Głubczycka, Opole 1978, s. 53.

⁸ APK, PPR w Głubczycach, sygn. 16/VI/2, k. 7. Sprawozdanie sytuacyjne z działalności PPR w Głubczycach z dnia 31 października 1945 roku; Ibid., k. 25. Sprawozdanie sekretarza PPR w Głubczycach z lutego 1946 roku.

⁹ O. Fietkiewicz, Leksykon harcerstwa, Warszawa 1988, s. 320.

Z materiałów archiwalnych znajdujących się w Archiwum Państwowym w Opolu wynika, że pierwszym "hufcowym" na terenie Głubczyc został Stefan Sromy, zawiadowca stacji w Baborowie, który funkcję tę objął w sierpniu 1945 roku¹⁰, natomiast Rozkazem Głównej Kwatery ZHP z dnia 26 listopada 1945 r. na komendanta głubczyckiego hufca męskiego ZHP powołano Mariana Zaporskiego¹¹. Warto jednak dodać, że faktycznymi inicjatorami głubczyckiego ZHP byli pierwsi nauczyciele gimnazjum oraz młodzież gimnazjalna, a wśród niej Stanisław Sierpina z Dubna na Wołyniu i Lidia Zabilska pochodząca z Tarnopola. To dzięki ich uporczywej pracy i zmysłowi organizacyjnym przyjeżdżająca młodzież chętnie wstępowała w szeregi ZHP. Opiekunem pierwszych głubczyckich harcerzy był ks. Antoni Adamiuk, który zawsze chętnie dzielił się uwagami z młodzieżą i pomagał jej w pracach organizacyjnych¹².

"Będziemy mieć harcerstwo"

We wrześniu 1945 roku na terenie Głubczyc rozpoczęło swoją działalność Państwowe Gimnazjum Koedukacyjne w Głubczycach przy ul. Kochanowskiego, którego organizacją zajęli się dwaj późniejsi dyrektorzy Stefan Lidowski i Edward Kowalski. Dzięki nim, woźnemu Mieczysławowi Zarzycznemu, przesiedleńcowi ze Lwowa (był kinooperatorem we Lwowie) oraz młodzieży, która entuzjastycznie garnęła się do pracy i nauki, uprzątnięto budynek, w którym mieścił się szpital wojskowy¹³. Pomoc harcerzy polegała początkowo na sprzątanii pracowni i kompletowaniu sprzętu szkolnego, by z czasem przerodzić się w spotkania ogniskowe, zbiórki, potańcówki i imprezy o charakterze kulturalno - rekreacyjnym. W ten sposób młodzież pomagała w odbudowie miasta i to nie tylko w jej materialnej części, ale również i duchowej. Wsparciem dla młodych harcerzy były zakorzenione przez wojnę ideały, ich patriotyczny charakter, "służba Bogu" oraz chęć pomocy drugiemu człowiekowi. Lidia Zabilska Sierpina pisze: *"Gimnazjum, przynajmniej przez najbliższe lata, było sercem miasta. Nic nie mogło się tu odbyć bez nas. Nam nie wystarczała nauka, zachłysłaliśmy się wolnością i przemożną chęcią działania. W każdej dziedzinie chcieliśmy coś robić. Czy to odgruzowywanie zbombardowanego budynku, gdzie dziś jest Dom Kultury, czy rozgrywki sportowe (piłka nożna i siatkówka), popisy gimnastyczne na stadionie, imprezy dla dzieci i młodzieży. No i naturalnie było to ogromne i entuzjastyczne działanie harcerzy. Rządziliśmy szkołą, rządaliśmy miastem wkładając w to serce i siły"*¹⁴.

Pierwsze spotkania głubczyckich harcerzy były organizowane na terenie gimnazjum oraz w "pałacyku" przy ul. Chrobrego (później przedszkole), gdzie zorganizowano Dom

¹⁰ APO, SP, sygn. 140, k. 1. Sprawozdanie Hufca ZHP w Głubczycach z całokształtu działalności z listopada 1948 r.

¹¹ W tym okresie ZHP na terenie całego województwa śląskiego liczyła 45 tys. członków. Z. Kowalski, Dzieje organizacji młodzieżowych na Śląsku Opolskim 1945 - 1948, Opole 1986, s. 61.

¹² S. Lidowski, Z trudnych lat, "Kalendarz Głubczycki" 1997, s. 207.

¹³ *"Entuzjazm mój był ogromny i potrafiłam nim zarazić młodzież, która coraz liczniej przybywała następnymi repatrianckimi transportami do tego zapomnianego przez Boga i ludzi miasteczka, ożywionego naszą młodzieńczą wiarą w potrzebę działania, nauki, przyjaźni, bycia razem!"*. L. Zabilska Sierpina, Zauroczenie harcerstwem, "Kalendarz Głubczycki" 2002, s. 242.

¹⁴ J. Wac, Dzieje Pierwszego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza w Głubczycach, Krapkowie 2005, s. 53.

Harcerza. W budynku był kominek, przy którym odbywały się wieczory poetyckie i pierwsze zbiórki. Na podwórku druhowie organizowali musztrę i spotkania ze starszymi kolegami. *"W każdą niedzielę już coraz liczniej w mundurach, z Domu Harcerza główną ulicą miasta, maszerowaliśmy ze sztandarem do kościoła (foto str. 37, 38). A ludziom*

*serce rosło, bo przecież "nie zginęła", kiedy idzie taka młodzież i jest jej coraz więcej"¹⁵. W pracy organizacyjnej pomagał harcerzom ks. Antoni Adamiuk, późniejszy biskup (od 1970). Jego autorytet i życzliwość dla młodzieży była bardzo dobrze znana wielu mieszkańcom naszego miasta. O głubczyckiej młodzieży mówił: *"Ale ta młodzież była wspaniała, na ogół z Batalionów Chłopskich i z AK przyszli. Ogromnie chcieli się uczyć ! I to była młodzież z charakterem, niczego się nie bała !"¹⁶.**

Ks. Adamiuk pomógł także harcerzom w zorganizowaniu sztandaru, którego fragmenty w postaci złotych frędzli zachowała do dzisiejszego dnia L. Zabilska Sierpina¹⁷.

Innym miejscem harcerskich spotkań były mieszkania harcerek i harcerzy. Jednym z nich było mieszkanie przy ul. Wodnej gdzie młodzież uczyła się tańczyć i rozmawiała o problemach szkolnych¹⁸.

Ogromną radością dla młodych skautów było zorganizowanie harcerskiej orkiestry (zespołu). Prowadził ją Zbigniew Korepta, który grał na fortepianie i harmonii. W skład zespołu wchodził także: Zdzisław Bajsarowicz grający na skrzypcach, Jerzy Boguc grający na mandolinie, a na bębnach Karol Ciepko i Stanisław Sierpina. Wokalistką była Krystyna Sowińska, której pomagał Tadeusz Madej. Występy z udziałem harcerskiego zespołu odbywały się w Domu Kultury, a zabawy taneczne w auli gimnazjum.

We wrześniu 1945 r. śląskie ZHP zorganizowało w Katowicach zlot harcerzy i harcerek z całej Polski, w którym uczestniczyła także głubczycka młodzież. Uczestnictwo najwyższych władz wojewódzkich podkreśliło znaczenie zlotu, który zaakcentował przynależność Ziemi Zachodnich do Polski oraz *"walkę z siłami reakcyjnymi i odbudowę kraju w duchu socjalistycznym"*¹⁹. To spotkanie było zwiastunem rozpoczynającego się procesu głębokich zmian w ZHP, zwłaszcza o charakterze ideologicznym.

¹⁵ L. Zabilska Sierpina, Zauroczenie harcerstwem, ... s. 244.

¹⁶ S. Grot, Los wygnańca nie oszczędzonego przez historię, wojny i totalitaryzm ..., Biografia biskupa Antoniego Adamiuka (1913 - 2000), Opole 2000, s. 38. maszynopis pracy mgr

¹⁷ Z jej wspomnień wynika, że sztandar w 1948 r. został "rozpruty i podzielony" pomiędzy koleżanki. L. Zabilska Sierpina, Zauroczenie harcerstwem, ... s. 247.

¹⁸ *"Najczęściej zbieraliśmy się u mnie w domu przy ul. Wodnej. Uczyla nas mama, a potem ścierała pokłady kurzu z mebli".* J. Wac, Dzieje Pierwszego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego ... s. 54.

¹⁹ S. Grobelny, Wszystko co nasze Polsce oddamy, w: Pierwsze lata władzy ludowej we wspomnieniach Opolan, Katowice 1971, s. 109 -110.

Organizacja powojennego harcerstwa w Polsce była początkowo postrzegana przez władze w sposób bardzo liberalny. Odwoływanie się w przyrzeczeniu harcerskim do wyższych wartości - do Boga, było początkowo tolerowane przez władze komunistyczne, aż do czasu, w którym ideał Boga został zastąpiony ideologią marksistowsko - leninowską. Później wielu harcerzy i harcerek przeszło do pracy konspiracyjnej, gdyż nie potrafili zrezygnować z fundamentalnych przedwojennych wartości polskiego harcerstwa. Nie oznaczało to jednak, że przestali być harcerzami. Wielu z nich podjęło pracę o charakterze wychowawczym. Spotkania konspiracyjne, zbiórki i wspólne ogniska stawały się dobrym momentem do przypomnienia młodszym kolegom o najwspanialszych chwilach polskiego harcerstwa z okresu okupacji, o wartościach etycznie - moralnych głoszonych przez Kościół, o wychowawczym charakterze pracy instruktorów. Tadeusz Pielasza pisze: *"Harcerstwo zawsze potrzebowało instruktorów i instruktoerek, którzy przejęci ideą harcerstwa umieli ją ożywić swoją wyobraźnią, dla których idea harcerstwa stała się treścią codziennego życia. Swoim postępowaniem dawali przykład młodszemu druhom i drużynom"*²⁰.

Lata 1946 - 1948 obfitowały w wiele wydarzeń z udziałem głubczyckich harcerzy. Organizowano obozy harcerskie m. in. w Pietrowicach na stacji Wojsk Ochrony Pogranicza, w Mirowie pod Częstochową oraz Bzionkowie. Harcerze brali też udział w pieszych wycieczkach do Częstochowy oraz zimowiskach i zlotach. Nie należy tutaj zapominać o aktywnym ich uczestnictwie w pracach porządkowych na terenie całego

powiatu (zwłaszcza odgruzowaniu) oraz działalności kulturalno - rozrywkowej, a w szczególności: występach zespołów i drużyn harcerskich, organizowanych wieczorkach poetyckich, występach teatralnych i spotkaniach z osobami życia publicznego (poetami, pisarzami, reżyserami filmowi, aktorami, piosenkarzami, sportowcami, przedstawicielami środowiska naukowego itp.),

pomocy lokalnym władzom w przygotowaniu uroczystości o charakterze okolicznościowo - patriotycznym, opiece nad dziećmi przesiedleńców, organizowaniu gier, zabaw oraz potańcówek, pomocy starszym i kalekom wojennym, a w szczególności przybyłym repatriantom, swoją działalność zaznaczyli zwłaszcza w pracach polowych i przy gospodarstwie.

W 1946 r. przybyła do Głubczyc młodzież z Baborowa, Raciborza i Rybnika na lokalny zlot zorganizowany przez głubczycki hufiec. Uroczystości odbywały się na stadionie miejskim, a goście byli zakwaterowani w szkole podstawowej obok kościoła parafialnego.

²⁰ T. Pielasza, Historia harcerstwa opracowana przez śp. dh hm Tadeusza Pielasza, tekst elektroniczny, s. 3.

W tym samym roku drużny i druhowie brali czynny udział w zlocie zorganizowanym w Rybniku. Wymiana doświadczeń i wspólne spotkania stawały się coraz bardziej popularne wśród harcerzy.

Dużą inicjatywę działania wykazywali harcerze i harcerki ze Ściborzyc, których drużynowym była Maria Kwiecień. W 1947 wspólnie z głubczyckim hufcem zorganizowano zlot drużyn wiejskich w tejże miejscowości, z występami artystycznymi dla rodziców i huczną paradą harcerzy z orkiestrą. Pieniądze na ten cel pochodziły z własnych składek, Komitetu Rodzicielskiego szkoły oraz darów UNRA.

Inną formą wspólnych spotkań harcerzy były zimowiska. Organizowano je najczęściej w budynkach szkolnych, gdzie młodzież spotykała się m. in. z przesiedleńcami (Klisino). Organizowano także kursy instruktorskie dla harcerek i harcerzy (Głuchołazy), w celu podwyższenia jakości pracy organizacyjnej i wychowawczej kadry instruktorskiej.

W tym okresie powstawały nowe hufce m. in. w Baborowie, Klisinie, Nowej Wsi oraz innych większych osiedlach.

Rozwój organizacyjny ZHP Hufca w Głubczycach w latach 1945 - 1948.

Rok	Liczba drużyn harcerskich	Liczba członków
1945	2	60
1946	10	460
1947	8	415
1948	7	385

Źródło: APO, SP, sygn. 140, k. 1. Sprawozdanie Hufca ZHP w Głubczycach z całokształtu działalności z listopada 1948 r.

Niewielki spadek zainteresowania tą organizacją w okresie 1947-1948 był spowodowany nie tylko dominacją ZMW wśród młodzieży, ale także rygorystycznym przestrzeganiem regulaminu Prawa Harcerskiego²¹.

Latem 1947 r. członkowie ZHP w Głubczycach brali po raz kolejny udział w odgruzowywaniu Domu Kultury w Głubczycach. Współpracowali także z Komisją Porozumiewawczą Organizacji Młodzieżowych na terenie powiatu głubczyckiego pomagając *"robić pomoce naukowe, opiekując się młodszymi klasami oraz organizować imprezy"*²².

W grudniu tego samego roku sekretarz PPR w Głubczycach podkreślał aktywne uczestnictwo miejscowego ZHP w życiu organizacyjnym powiatu: *"ZHP jest organizowane dobrze, pracę swą wykonuje aktywnie i bierze czynny udział w uroczystościach narodowych. Harcerstwo współpracuje z ZWM"*²³.

²¹ "Główną przyczyną zmniejszenia się liczby członków jest niewątpliwie coraz rygorystyczniejsze przestrzeganie przez władze związku pkt 10 "Prawa Harcerskiego", zabraniającego członkom ZHP palenia i picia". sygn. 140, k. 1. Sprawozdanie Hufca ZHP w Głubczycach z całokształtu działalności z listopada 1948 r.

²² Ibid., APO, SP

²³ APK, PPR w Głubczycach, sygn. 11/VI/2, k. 133. Sprawozdanie Komitetu Powiatowego PPR w Głubczycach z 5 grudnia 1947 roku

Do listopada 1948 r. ZHP w Głubczycach zorganizowało łącznie 216 zbiórek harcerskich, 24 wycieczki, 4 kursy zastępowych i 6 obozów²⁴.

Ten pierwszy, powojenny okres działalności głubczyckiego harcerstwa (1945 - 1948), charakteryzował się dużą aktywnością społeczną. Realizowane przez ZHP zadania miały na celu związywanie młodzieży z całością spraw Polski i sensem zachodzących w kraju przemian. Starano się to osiągnąć poprzez włączenie młodzieży w proces odbudowy kraju, pracę w środowisku, walkę o zdrowie dzieci i higienę na terenie szkoły oraz służbę dziecku w zakresie prac kulturalno - oświatowych. Nikt wówczas nie przypuszczał, że losy polskiego harcerstwa, harcerstwa opartego na tradycjach chrześcijańskich i więzach z kulturą zachodnią, zostaną poddane przez następne dziesięciolecia tak trudnej próbie.

Na rozdrożu

W latach 1946 - 1947 nieliczni działacze przedwojennego ZHP wstępując w szeregi Czerwonego Harcerstwa Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego zdominowanego przez działaczy ZWM, podjęli próbę przywrócenia dawnego ideału wychowawczego i tradycyjnej metodyki harcerskiej. Efektem tych działań było usunięcie ich z organizacji i zniesienie podziału na harcerstwo męskie i żeńskie (1948). Utworzono także jedną - Kwaterę Główną²⁵.

W okresie stalinizmu wprowadzono w harcerstwie nowe stopnie i sprawności, wprowadzono w miejsce krzyża i lilijki - Odznakę Harcerską wzorowaną na znaczku ZMP, księży - instruktorów zwolniono z ich funkcji, a w pomieszczeniach harcerskich zlikwidowano wszelkie akcenty religijne. Wprowadzono także nowy mundur wzorowany na radzieckim "Pionierze" oraz pozdrowienie harcerskie "*W nauce, pracy i walce - Czuwaj !*". Komendy, chorągwie i hufce przemianowano na komendy wojewódzkie i powiatowe. Zlikwidowano harcerstwo starsze, a młodzież szkół średnich przekazano "pod opiekę" ZMP i "Służby Polsce". Obniżono wiek młodzieży harcerskiej do 14 lat. Stopnie harcistrza przyznano wszystkim członkom Zarządu Głównego ZMP. W ten sposób doprowadzono do rozpadu wielu drużyn harcerskich.

W roku 1950 zlikwidowano ZHP zakazując jednocześnie używania stroju oraz odznak i powołując na jego miejsce Organizację Harcerską Związku Młodzieży Polskiej (OH ZMP). Nowo powstały "twór" opierał się na wartościach marksistowskich i był realizowany w duchu polskiego komunizmu. Wzorem do naśladowania był radziecki "Pionier", którego struktury bardzo szybko rozrastały się po wojnie na terenie ZSRR. OH ZMP całkowicie odrzucała tradycyjną przedwojenną symbolikę ZHP. Zrezygnowano z wartości opartych na uniwersalnych, etycznych i kulturowych tradycjach chrześcijaństwa.

Już w pierwszym roku funkcjonowania następuje znaczny rozwój liczebny tej organizacji, a ogólna liczba jej członków sięga 44 409, z czego ze środowiska wiejskiego pochodziło 33 182 harcerzy²⁶. OH ZMP powiązано ściśle z państwowym systemem

²⁴ APO SP, sygn. 140, k. 1. Sprawozdanie Hufca ZHP w Głubczycach z całokształtu działalności z listopada 1948 r.

²⁵ "Wielka Encyklopedia PWN", Warszawa 2002, s. 144.

²⁶ O. Fietkiewicz, Leksykon harcerstwa ... s. 320.

szkolnym, co oznaczało przymusowe wstępowanie do tej organizacji młodzieży szkół podstawowych. W 1954 r. liczba harcerzy wzrosła do 1,5 mln osób, co stanowiło 60 % wszystkich uczniów.

Pomimo narzuconej ideologii i dyktaturze komunistycznej część harcerzy i harcerek podjęła działalność konspiracyjną zamierzając odbudować "stare harcerstwo". Udział w tym miały m. in. organizacje działające poza granicami kraju²⁷.

W 1956 r. na Walnym Zjeździe ZHP w Łodzi powzięto uchwałę określającą harcerstwo jako *"organizację polityczną, świecką i koedukacyjną"*²⁸. W ten sposób zła-

... z prezydentem Ryszardem Kaczorowskim ...

miano podstawowe zasady ideowe przyjęte ze skautingu i rozpropagowywane aż do 1948 r. W tym samym roku wyodrębnia się (w ramach OH ZMP) - Organizacja Harcerska Polski Ludowej (OHPL), która jedynie częściowo powraca do starych tradycji harcerstwa (nazewnictwo i mundury).

Na przełomie 1956/1957 zostaje utworzona Opolska Chorągiew im. Bohaterów Powstań Śląskich, której pierwszym komendantem został Stefan Grobelny²⁹.

Zjazd łódzki oraz utworzenie Chorągwi Opolskiej stały się istotnymi czynnikami, które zadecydowały o powołaniu do życia Komendy Hufca ZHP w Głubczycach³⁰. W początkowym okresie działalności był wspierany przez organizacje polityczne funkcjonujące przy zakładach pracy oraz władze gminne i powiatowe. Harcerze hufca ZHP w Głubczycach reprezentowali od tej chwili nasz region już "we własnych barwach" biorąc udział w uroczystościach o charakterze państwowym oraz imprezach okolicznościowych.

W tym okresie głubczyccy harcerze poddani zewnętrznej pracy ideologicznej brali udział w programie realizowanym przez Chorągiew Opolską pod nazwą "Harcerska Służba Polsce", który miał na celu jeszcze większe podkreślenie przynależności Opolczyzny do Macierzy.

²⁷ Od 1967 r. przewodnictwo nad "starym" ZHP przejmuje Ryszard Kaczorowski - późniejszy prezydent na uchodźctwie (foto).

²⁸ J. Michałowicz, M. Pionk, Zarys metodyki wychowania w Związku Harcerstwa Polskiego, Katowice 1979, s. 22.

²⁹ O. Fietkiewicz, Leksykon harcerstwa, ... s. 321.

³⁰ Ibid., s. 319. W latach 1957 - 1975 Chorągiew Opolska skupiała 15 hufców powiatowych i miejskich, w tym również w Głubczycach.

Ponadto prowadzone były kampanie i akcje, w tym m. in.: "Odra zawsze szumi po polsku", "Kronika odkryć", "Świt nad Odrą", "Wierni powstańczym tradycjom", "Harcerski Odzew na Odznaczenie Opolszczyzny Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski", "Postawy", "Jesteśmy synami tej ziemi"³¹. Jest to również okres *"zebrań, referatów, odczytów, samokrytyki, powagi, zasadniczości, sztywności i masowości w harcerstwie"*³².

... z legendarnym harcerzem Szarych Szeregów - Stanisławem Broniewskim „Orszą” ...

Pod koniec lat 50 ogromną rolę w procesie umasowienia organizacji miał komendant głuźczyckiego hufca Stefan Sromko, któremu pomagali m. in. Jan Czepierga, Władysław Wojtuś, Stefania Pantola, Hildegarda Bugla, Elżbieta Leus, Maria Poźniak. W tym też okresie hufiec został podzielony na VII rejonów działania:

Rejon I - Głuźczyce, Jan Czepierga - odpowiadał za drużyny nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 42, 43 oraz Grobniki i Debrzyca

Rejon II - Baborów, Wacław Sawicki - Baborów, Babice, Boguchwałów, Sucha Psina, Pilszcz, Nowa Cerekiew

Rejon III - Włodzienin, Władysław Wojtuś - Branice, Bogdanowice, Wódka, Wojnowice, Włodzienin, Wysoka, Zubrzyce,

Rejon IV - Kietrz, Henryk Muszyński - Kietrz, Lubotyń, Dzierżysław, Ściborzyce Wielkie

Rejon V - Lisięcice, Michał Basaraba - Lisięcice, Szonów, Zawiszycy, Kazimierz, Żabczyce

Rejon VI - Pietrowice Gł., Danuta Kopciuch - Pietrowice Gł., Mokre, Równe

Rejon VII - Pomorzowice, Klemens Wliżło - Pomorzowice, Ściborzyce Małe, Klisino

Źródło: AKH w Kietrz, Rozkaz Nr 10/58 z dnia 15 października 1958 r.

Do 1959 r. trwały spory dotyczące fundamentalnych zasad działalności harcerstwa. Usunięto z szeregów organizacji głównych opozycjonistów Aleksandra Kamińskiego i Józefa Grzesiaka. Struktury harcerstwa podporządkowano programowo i wychowawczo Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, a wezwanie druha Kamyka "Idźcie pracować do drużyn" zapoczątkowało rozłam w harcerstwie na dwa prądy: lewicowy - podporządkowany aparatowi partyjnemu oraz tradycyjny - powracający do starych harcerskich ideałów.

³¹ Ibid., s. 320.

³² "Życie" nr 262, s. 14 - 15; Archiwum Komendy Hufca (dalej AKH) w Kietrz, Rozkaz specjalny z dnia 10.04.1965, Ibid., Rozkaz L2/65 z dnia 25.04.1965

Rozłam harcerskich struktur nie przeszkodził organizacji w przeprowadzeniu wielu imprez, alertów i akcji o charakterze ogólnopolskim. Zorganizowano akcje, które miały na celu odbudowę i zagospodarowanie terenów wyznaczonych przez Związek, m. in.: Jurę Krakowską - Częstochowską, Bieszczady, Sudety, Frombork. W kolejnych latach zostają utworzone wiejskie drużyny harcerskie, powstaje Rada Przyjaciół Harcerstwa, drużyny "Nieprzetartego Szlaku".

*Zimowisko Instruktorów Harcerskich
Komendy Chorągwi Opole - Szklarska Poręba 1959/1960*

W dniach 13 - 16 marca oraz 29 kwietnia - 1 maja 1959 r. Komenda Hufca ZHP w Głubczycach przeprowadziła akcję pod nazwą "Król Czyścioch I z Głubczyc", którego celem było oczyszczenie z gruzów otoczenia naszego miasta, sadzenie drzew, grabienie wyznaczonych posesji, zakładanie kwietników, ogródków, porządkowanie boisk, sprzątanie własnego domu, mieszkania, ulic, mycie okien i wstawianie szyb oraz poprawa wizerunku szkoły na zewnątrz. Akcji patronowały "Trybuna Opolska", "Radio Opole", "Świat Młodych", "Na Przełaj", "Panorama" i "Dziennik Zachodni". Dodatkowo harcerzy przy pracy miała filmować "Kronika Filmowa" oraz fotografować "Harcerska Agencja Fotograficzna"³³.

Z dniem 20 kwietnia 1959 r. obowiązki komendanta hufca ZHP w Głubczycach po Stefanie Sromku przejął Eugeniusz Broczkowski³⁴.

W latach 60 działalność harcerzy nadal była prowadzona z myślą o pogłębianiu wśród młodzieży postaw patriotycznych. Widoczne były silne wpływy wiodącej w kraju partii - PZPR. Pomimo ostrych

Otwarcie Szkoły Podstawowej w Bogdanowicach - 1962 r

sprzeciwów społecznych, zamieszek i aresztowań w 1956 oraz przesileniu gospodarczym i kryzysie w polskiej kulturze w marcu 1968 r., drużyny ZHP nadal kontynuują

³³ Ibid., Apel Komendy Hufca ZHP w Głubczycach z dnia 5 marca 1959 r.

³⁴ Ibid., Rozkaz Nr 5/59 z dnia 20 kwietnia 1959 r.

swoją działalność w terenie w oparciu o socjalistyczny model wychowania młodzieży³⁵.

W 1960 r. zostały przeprowadzone wizytacje przez komendanta hufca E. Broczkowskiego w niektórych placówkach ZHP na terenie powiatu głubczyckiego. W czasie wizytacji stwierdzono, że dokumentacja jest niekompletna i prowadzona niedbale. Najczęściej dotyczyło to: braku ewidencji członków poszczególnych drużyn, planu pracy drużyn, planów alarmowych, protokołów z posiedzeń Rady Drużyn, opisu przebiegu zbiórek, dokładnej ewidencji przyznawanych krzyży i książeczek harcerskich, braku książek kasowych, kronik drużyn, dziennika pism przychodzących i wychodzących, ewidencji literatury harcerskiej³⁶.

W tym samym roku zostało przeprowadzone w Komendzie Hufca ZHP w Głubczycach szkolenie dla instruktorów wiejskich, które miało na celu podniesienie kwalifikacji instruktorskich oraz zapoznanie ich z metodami pracy z młodzieżą³⁷.

We wrześniu 1961 r. Komenda Hufca ZHP w Głubczycach zorganizowała zlot drużyn harcerskich w ośmiu punktach naszego powiatu. W imprezie wzięło udział łącznie 38 drużyn harcerskich, w których uczestniczyło 237 harcerzy. Zlot miał charakter rekreacyjno - zadaniowy, gdyż młodzież prócz gier i zabaw na świeżym powietrzu zdobywała nowe stopnie harcerskie. Część z nich przystąpiła także do przyrzeczenia harcerskiego³⁸.

Praca harcerzy hufca ZHP w Głubczycach była doceniana nie tylko przez młodzież, ale również przez organizacje zakładowe oraz struktury partyjne. W lutym 1964 r. Powiatowa Rada Przyjaciół harcerstwa wystąpiła z inicjatywą zbudowania dla harcerzy powiatu głubczyckiego Domu Harcerza. W tym celu zorganizowano wiele imprez z udziałem harcerzy oraz zuchów, których celem była zbiórka pieniędzy. W ten sposób Komenda Hufca ZHP w Głubczycach chciała zmienić dotychczasowe pomieszczenie przy ul. Chrobrego 4 na nowe, które zabezpieczałoby potrzeby organizacyjne hufca³⁹.

W marcu 1965 r. rezygnuje z funkcji komendanta głubczyckiego hufca Roman Frej⁴⁰.

*Konferencja Sprawozdawczo -
Wyborcza Hufca Głubczyce,
30.01.1965*

³⁵ Ibid., Rozkaz S4/65 z dnia 20 maja 1965 r.

³⁶ Wizytacji poddane zostały drużyny w Gofuszowicach, Równem, Mokrem, Baborowie, Wódce, Bliszczycach, i Posucicach AKH w Kietrzu, Rozkaz L5/60 z dnia 25 listopada 1960 r.

³⁷ Ibid., Rozkaz L2/60 z dnia 27 lutego 1960 r.

³⁸ Ibid., Rozkaz L3/61 z dnia 26 września 1961 r.

³⁹ Ibid., Rozkaz L3/64 z dnia 7 lutego 1964 r.

⁴⁰ Ibid., Rozkaz L1/65 z dnia 24 marca 1965 r.

W styczniu 1967 r. namiestnikiem i kwatermistrzem Komendy Hufca ZHP w Głubczycach zostaje Stefan Idziak⁴¹. W 1968 r. harcerze zorganizowali imprezę pod hasłem "Harcerstwo bohaterskim dzieciom polskim", którego celem było zapoznanie młodzieży z sylwetkami dzieci polskich, które odegrały

Złot kombatantów II-ej wojny światowej-Głubczyce, 9-X-1966 r.

znaczącą rolę w walce z okupantem hitlerowskim⁴². W kwietniu 1969 r. Komenda Hufca w Głubczycach była organizatorem Alertu Harcerskiego "*Harcerstwo - Ludziom - 25 - lecie*", którego celem była "*popularyzacja sylwetek ludzi 25 lecia, działaczy politycznych, gospodarczych, społecznych, kandydatów na radnych, przodujących robotników, tych którzy mają wzorową postawę obywatelską i realizują Manifest PKWN*"⁴³.

W tym samym roku we wszystkich drużynach harcerskich i zuchowych zostały przeprowadzone pogadanki na temat: "Ostrożnie niewypał", "Jezdnia nie dla zabawy", "Ostrożnie z ogniem", "Flaga nad wodą", "Z harcerzem wszystkim jest dobrze"⁴⁴ oraz przeprowadzono akcję mającą na celu przegląd mundurów harcerskich i zuchowych⁴⁵.

Biwak „Wyprawa Sobieradków”, drużyna Dzielne Zuchy, z dh. T. Idziak, Krasne Pole, wrzesień 1966

W roku 1969 ośrodki harcerskie rozlokowane na terenie powiatu głubczyckiego aktywnie uczestniczyły także w programie czytelnictwa młodzieżowego. ZHP przenieśli: "Zuchy", Drużyna i ja", Świat Młodych", "Na Przełaj", "Motywy", "Harcerstwo", "Zuchowe Wieści", "Propozycje"⁴⁶.

We wrześniu 1970 Komenda Hufca ZHP w Głubczycach zorganizowała w Domu Kultury imprezę pod hasłem "Dzień mojej ziemi", która miała na celu zapoznanie uczest-

⁴¹Ibid., Rozkaz L1/67 z dnia 24 stycznia 1967 r.

⁴² Ibid., Rozkaz L3/68 z dnia 30 kwietnia 1968 r.

⁴³ Ibid., Rozkaz L1/69 z dnia 25 kwietnia 1969 r.

⁴⁴ Ibid., Rozkaz L3/IV/69 z dnia 20 czerwca 1969 r.

⁴⁵ Akcja ta miała na celu przygotowanie drużyn do uroczystości wręczenia sztandaru ośrodkowi ZHP w Kietrze. AKH w Kietrze, Rozkaz L52/IV/69 z dnia 20 marca 1969 r.

⁴⁶ Ibid., Rozkaz L49/IV/69 z dnia 20 lutego 1969 r.

ników z historią i dorobkiem naszego regionu oraz popularyzację tradycji i obyczajów Śląska Opolskiego⁴⁷.

W roku 1971 Rozkazem Głównej Kwatery ZHP Mieczysław Broczkowski kolejny raz został mianowany komendantem głubczyckiego hufca, natomiast w innych ośrodkach komendantami zostali: H. Muszyński w Kietrze, M. Karaczyn w Głubczycach, M. Węgrzynowicz w Baborowie, D. Mudry w Bogdanowiczach, D. Potwora w Piotrowicach Głubczyckich, S. Wiewióra w Branicach, A. Nahajowska w Pilszczu i J. Samek w Szonowie⁴⁸.

W tym samym roku przeprowadzono Alert Naczelnika ZHP pn. "Nasza Białoczerwona", w której wzięło udział 76 drużyn zuchowych i harcerskich z całego powiatu głubczyckiego⁴⁹.

Należy również podkreślić bardzo dobrą współpracę drużyn harcerskich z placówkami Wojsk Ochrony Pogranicza. W roku 1973 9 DH im. T. Kościuszki z Kietrza, 27 DH im. Księcia J. Poniatowskiego z Kietrza, 34 DH im. Z. Czarnego z Bliszczyc, 47 DH im. Bohaterów WOP z Krasnego Pola oraz 76 DH im. A. Madalińskiego z Kietrza w szczególności zostały wyróżnione otrzymując miano "Przyjaciela WOP"⁵⁰.

W lutym 1974 r. komendantem głubczyckiego hufca pozostaje nadal Mieczysław Broczkowski, a ośrodka w Baborowie - Władysław Niedźwiecki, w Branicach - Stefan Wiewióra, Głubczycach miasteczko - Teresa Idziak, Głubczycach wsi - Maria Sienicka, w Kietrze - Henryk Muszyński, a w Lisięcicach - Szczepan Wierzbicki. Powstają też nowe szczepty w szkołach zbiorczych w Baborowie, Branicach i SP nr 3 w Głubczycach⁵¹. W grudniu 1976 r. powołano szczepty zuchowe przy szkołach w Ściborzycach Wielkich, Dzierżysławiu, Pilszczu i Nowej Cerekwi⁵².

W latach 70 dużą aktywnością społeczną wykazywały się szczepty zuchowe oraz harcerskie. I tak m. in. 89 drużyna zuchowa "Niezapominajek" przy Szkole Podstawowej nr 1 w Kietrze przeprowadziła akcję zalesiania terenu (1971)⁵³, 81 drużyna "Nad-

Festiwal Piosenki Harcerskiej i Zuchowej,

z drużynami T. Idziak, M. Kiliś i harcerzami starszymi z LO, 1976

⁴⁷ Ibid., Rozkaz specjalny Komendy Hufca ZHP w Głubczycach z dnia 25 września 1970 r.

⁴⁸ Ibid., Rozkaz L1/71 z dnia 14 maja 1971 r.

⁴⁹ W tym okresie łączna liczba drużyn harcerskich i zuchowych na terenie powiatu głubczyckiego wynosiła 163. AKH w Kietrze, Rozkaz L1/71 z dnia 14 maja 1971 r.

⁵⁰ Ibid., Rozkaz L4/73 z dnia 15 maja 1973 r.

⁵¹ Ibid., Rozkaz L1/74 z dnia 5 lutego 1974 r.

⁵² Ibid., Rozkaz L6/76 Komendanta Hufca ZHP M. Węgrzynowicza z dnia 20 grudnia 1976r.

⁵³ Ibid., Sprawozdanie z działalności 89 drużyny zuchowej przy SP nr 1 w Kietrze "Niezapominajki" za okres 16 listopada 1969 - 15 października 1972.

trojańskie Zuchy" zbierała makulaturę i butelki oraz zbijała skrzynki lęgowe (1972)⁵⁴, 76 drużyna im. Gen. A. Madalińskiego przeprowadziła na terenie Kietrza i okolicy "Akcję znaczek", "Jutro zaczyna się dziś", "Sprawni, zdrowi dziś i jutro" oraz "Azymut - Polska 70"⁵⁵. 60 drużyna harcerzek im. Zawiszy Czarnego z Nowej Cerekwi przeprowadziła kurs samoobrony oraz kurs sanitarny. Młodzież pomagała również przy zbiorach ziemniaków oraz porządkowała groby poległych żołnierzy⁵⁶.

Hufcowe wspomnienia

W latach 1976 - 1977 zawiązała się pierwsza harcerska drużyna wodna przy Technikum Mechanicznym w Głubczycach. Inicjatorem powstania grupy wodniackiej był wicedyrektor Jan Kozłowski - nauczyciel "Mechanika", który w odpowiedzi na apel Ministerstwa Oświaty i Polskiego Związku Żeglarskiego stworzył drużynę dla chłopców zainteresowanych tematyką marynistyczną. Podjęta akcja była realizowana pod hasłem "Poznajemy historię i zdobywamy wiedzę o morzu".

Pierwszym opiekunem wodniaków był druha Jerzy Skrzekut, który tak wspomina początki grupy żeglarskiej: *"Przyczyną całego zamieszania było pojawienie się czterech małych łódek typu "mak". Jeden żagielek, mała lupinka, nie wiadomo, kto je zamówił i jak się u nas znalazły"*⁵⁷.

Inauguracyjne wodowanie "maków" odbyło się na zalewie w Pietrowicach Głubczyckich. Później sprzęt wodniacki testowano na obozach w Turawie. W 1978 r. grupa żeglarska wraz z opiekunem wyjeżdża na pierwszy obóz szkoleniowy do Chorągwanego Ośrodka Wodnego ZHP w Turawie, będącego bazą masowego szkolenia specjalistycznego na Opolszczyźnie,

gdzie młodzież zdobywała patenty żeglarskie i sternika jachtowego. Byli wśród nich: Tadeusz Wojciechowski, Zbigniew Ziółko, Wiesław i Barbara Janiccy, Mieczysław i Bogdan Kulesza. W pracy z młodzieżą pomagała także drużna Zdzisława Bok, która rozpropagowała żeglarstwo wśród harcerzy w szkołach podstawowych.

⁵⁴ AKH w Kietrze, Plan pracy 81 drużyny wychowawczej przy SP nr 1 w Kietrze "Nadtrojańskie Zuchy" na rok 1972.

⁵⁵ AKH w Kietrze, Sprawozdanie z działalności 76 drużyny harcerskiej im. gen. A. Madalińskiego działającej przy SP nr 1 w Kietrze za okres 16 listopada 1969 - 15 października 1972.

⁵⁶ AKH w Kietrze, Sprawozdanie z działalności 60 drużyny harcerzek im. Zawiszy Czarnego z Nowej Cerekwi za okres 16 listopada 1969 - 15 października 1972.

⁵⁷ Wspomnienia druha Jerzego Skrzekuta. Maszynopis w posiadaniu autora.

Popularność żeglarstwa wśród harcerzy była tak duża, że w latach osiemdziesiątych odnotowano aż 12 drużyn wodnych związanych z Komendą Hufca w Głubczycach⁵⁸. W związku z tym Komenda Chorągwi w Opolu postanowiła powołać Ratmana, czyli jednostkę organizacyjną mającą za zadanie koordynowanie działań drużyn wodniackich. Pierwszym Ratmanem został J. Skrzekut.

W latach 1978 - 1985 w Komendzie Hufca ZHP w Głubczycach pracowała drużna Krystyna Felczyńska, która przejęła obowiązki komendanta po drużu Edwardzie Płazie. W tym okresie drużyny harcerskie funkcjonowały we wszystkich szkołach podstawowych, średnich (oprócz "Rolniczaka") i domach dziecka na terenie Głubczyc, Baborowa i Branic. Ponadto działały samodzielne drużyny Harcerskiej Służby Granicznej, Harcerska Drużyna Pożarnicza, Drużyna "Nieprzetartego Szlaku" oraz Drużyna Ruchu Drogowego. Kadre instruktorską tworzyli głównie nauczyciele - wychowawcy, ale także żołnierze WOP, funkcjonariusze Straży Pożarnej oraz Milicji Obywatelskiej. Drużna K. Felczyńska wspomina: *"Młodzież realizowała w drużynach swoje zainteresowania, zdobywała sprawności, uczyła się żyć w grupach rówieśniczych, a także życia w społeczeństwie. Przynależność do ZHP dawała dzieciom i młodzieży równe szanse na uczestnictwo w różnego rodzaju formach wypoczynku jak: rajdy, biwaki, obozy, kolonie, zimowiska, oraz "lato i zima w mieście". Działalność hufca finansowana była przez Komendę Chorągwi i dofinansowana przez Wydział Oświaty i Wychowania oraz zakłady pracy"*⁵⁹.

W tym okresie przy hufcu działała Rada Przyjaciół Harcerstwa złożona głównie z dyrektorów przedsiębiorstw i zakładów pracy z naszego terenu. Swoją pomoc w szczególności udzielała miejscowa Jednostka Wojskowa oraz Zakład Karny. Hufiec współpracował z komendantami ZHP w Kietrze, Łodzi, Piekarach Śląskich i Warszawie⁶⁰.

Ogromny wkład pracy w rozwój harcerstwa na Ziemi Głubczyckiej ma hufiec Baborów. Komendantką tego hufca w latach 1979 - 2000 była drużna Krystyna Jankowska. W tym okresie swoją działalnością hufiec obejmował Zbiorczą Szkołę Gminną w Baborowie, Szkołę Podstawową w Tłustomostach oraz istniejące punkty filialne z gromadami zuchowymi z okolic Baborowa. W 1982 r. na terenie hufca Baborów było 15 gromad zuchowych (około 300 zuchów), 13 drużyn harcerskich (około 250 harcerzy) i 29 instruktorów harcerskich. Spotkania zuchów i harcerzy odbywały się w klasach szkolnych, gdyż hufiec nie posiadał harcówek. Kadre instruktorską stanowili nauczyciele, aktywizując dzieci i młodzież poprzez organizowanie zbiórek, półkolonii letnich w czasie wakacji oraz różnych form Nieobozowej Akcji Letniej⁶¹. Drużna Krystyna wspomina: *"W tym czasie kierowałam wszystkimi poczynaniami Ośrodka wspólnie z Komendą Hufca w Głubczycach. Było ich wiele, n. in.: obozy harcerskie w Łykowem, kolonie zuchowe w Warszawie, wyjazdy do byłej NDR i Czechosłowacji, biwaki, zloty, rajdy, szkolenia instruktorów. Z tamtych lat w pamięci byłych harcerzy pozostały sukcesy odniesione przez zespoły muzyczno - wokalne z Baborowa na Festiwalu Piosenki Harcerskiej na szczeblu hufca i chorągwi"*⁶².

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Wspomnienia drużny Krystyny Felczyńskiej. Maszynopis w posiadaniu autora.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Wspomnienia drużny Krystyny Jankowskiej. Maszynopis w posiadaniu autora.

⁶² Ibid.

Jako samodzielna jednostka organizacyjna Komenda Hufca w Baborowie istniała do 1983 r. Połączona z hufcem głubczyckim działała nadal, ale już jako Ośrodek Harcerski. W wyniku przemian gospodarczo - politycznych lat dziewięćdziesiątych hufiec odnotował gwałtowny spadek zainteresowania harcerstwem. Z Ośrodka odeszło wielu instruktorów, zuchów i harcerzy, co spowodowało likwidację wielu drużyn harcerskich⁶³.

W latach 1967 - 1990 opiekunem i komendantem Szczepu ZHP im. Zawiszy Czarnego w Głubczycach był Stanisław Trojan. Będąc członkiem Młodzieżowego Kręgu Instruktorskiego zorganizował wiele obozów i rajdów harcerskich, które miały na celu zaktywizowanie młodzieży harcerskiej uczącej się m. in. w Liceum Ogólnokształcącym w Głubczycach. Z dużym sentymentem powraca do tamtych dni wspominając swoje pierwsze harcerskie wakacje, które przeżył jako instruktor. *"Podczas rajdu bieszczadzkiego młodzież miała okazję spotkać się i porozmawiać z przewodnikiem i emisariuszem wojennym, który przeprowadzał Polaków przez granicę do Rumunii, spotkać się z ekipą rządową na czele z premierem Cyrankiewiczem, czy porozmawiać o trudach pracy w bieszczadzkiej głuszy z panią Strzelecką - lekarzem weterynarii"*⁶⁴.

W 1969 roku odnotowano 14 drużyn harcerskich działających przy Liceum Ogólnokształcącym w Głubczycach. Wzrasta także ich aktywność. Instruktorzy harcerscy z LO stają się opiekunami harcerzy młodszych w szkołach podstawowych na terenie Głubczyc. Organizują wspólnie obozy, biwaki i rajdy m. in.: obóz wędrowny po Ziemi Lubuskiej, Rajd Świętokrzyski oraz Holenderski (na Mazurach), obóz wędrowny Wybrzeżem Bałtyku (trasa Ustka - Gdańsk). Drużyny harcerskie czynnie uczestniczą także w organizowanych imprezach okolicznościowych i rekreacyjnych na terenie miasta⁶⁵.

"Przyjaciół harcerzy" - tak określa się druhnę Teresę Idziak, która - jak mówi: zawsze wspierała działalność drużyn w szczepie. Swoją przygodę z harcerstwem drużna Teresa rozpoczyna w Głogówku, w Liceum Pedagogicznym. Następnie współpracuje z zuchami jako instruktor harcerski w Tarnkowej (1961 - 1963). Kolejne lata to praca wychowawcza w gromadach zuchowych (do 1975 r.) w Szkole Podstawowej nr 3. O drużnie Teresie należałoby powiedzieć, że jest "matką głubczyckich zuchów". Jej zaangażowanie społeczne, praca wychowawcza z dziećmi przyniosła z czasem oczekiwane rezultaty. Obecnie jej "dzieci" są już instruktorami i chętnie razem spotykają się podczas uroczystości okolicznościowych czy też spotkań prywatnych. Nie należy zapominać, że wieloletni wkład pracy drużny Teresy oraz jej nieżyjącego już męża Stefana zaowocował dojrzałą młodzieżą, chętną do współpracy z harcerzami młodszymi. Będąc już na emeryturze wspomina: "Należy być wdzięcznym, że pozostaliśmy w sercach i pamięci harcerzy i braci instruktorskiej. Miło jest, gdy listonosz - wręczając list - mówi "Znam Pana i Panią, byłem na biwaku w ... i na obozie". Pani w banku mówi: "Byłam z Panią na rajdzie harcerskim w liceum". To cieszy i buduje. Zawsze wspominałam te czasy, a jest co"⁶⁶.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Wspomnienia druha Stanisława Trojana. Maszynopis w posiadaniu autora.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Wspomnienia drużny Teresy Idziak. Maszynopis w posiadaniu autora.

W latach 1975 - 1977 drużna Teresa Idziak pracowała z młodzieżą harcerską z LO w Głubczycach. Okres licealny wspomina bardzo ciepło: "Mimo trudnego okresu znajdowaliśmy radość w działaniu dzięki obrzędom i zwyczajom harcerskim. Niestraszne nam były burze i zawieruchy".

Była współorganizatorką wielu obozów szkoleniowych (jako jedyna była członkiem kadry kształcącej przy Opolskiej Chorągwi ZHP). Wraz z kadrami instruktorską Komendy Hufca ZHP w Głubczycach brała udział w koloniach zachowawczych, obozach harcerskich i zimowiskach m. in. w: Raszowie, Krasnym Polu, Pokrzywniej, Otmuchowie, Warszawie, Łodzi, Górze Śl., Łosinie, Dźwirzynie, Biełgorodzie, Rychwałdzkie, Łykowem, Swaderkach.

Obecnie emerytowana część kadry instruktorskiej (foto) stanowi duże grono druhów i druzhen, które chętnie powracają wspomnieniami do minionych lat. To oni m. in. tworzą historię Komendy Hufca ZHP w Głubczycach i pozostaną zawsze we wspomnieniach swoich kolegów i bliskich.

Kietrzańskie harcerstwo w późnych latach 60 - tych i 70 - tych zrzeszało dzieci i młodzież szkół podstawowych, zawodowych i średnich w kilkunastu drużynach. Nawet w miejscowym domu dziecka działała drużyna harcerska. Liczba chętnych była tak duża, że mógł powstać hufiec.

Działalność harcerzy była widoczna na całym terenie gminy Kietrz. *"Pięknie prezentowali się (wspomina Jadwiga Margielewska - Tarnowska), aktywnie biorąc udział w uroczystościach lokalnych i państwowych, maszerując ulicami miasteczka. Marzyłam, oczami wyobraźni widziałam siebie wśród nich. Urzekł mnie mundur, a później symbolika i "Prawo Harcerskie". Zostałam harcerką. Przyrzeczenie: "Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy" dyscyplinowało w różnych i trudnych sytuacjach. Swo-*

je uczestnictwo w drużynie kojarzę głównie z harcami, dobrą zabawą, atmosferą szczerzej przyjaźni, ukochania pól, łąk, pagórków otaczających moje miasto, małą czerwoną kropkę na mapie Polski - moją Ojczyznę. Już wówczas uświadomiłam sobie obowiązki odpowiedzialności za stan przyrody, pielęgnowania tradycji i kultury. Pokochałam wspólne śpiewy, rozmowy, zabawy, pracę nad zdobywaniem kolejnych sprawności harcerskich, trud i niewygodę biwakowania pod gołym niebem, wędrówki donikąd, którym towarzyszył niepowtarzalny, magiczny urok⁶⁷.

Po ukończeniu szkoły podstawowej druhna Jadwiga rozpoczyna naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Kietrze. Zafascynowana harcerstwem nadal czynnie uczestniczyła w pracy organizacyjnej na rzecz hufca. Szybko awansowała i z czasem została zastępcą koman-

dantki szczerpu. Z tego okresu mile wspomina swoją poprzedniczkę Olę Tokarczuk (znana pisarkę w kraju i za granicą) oraz Krystynę Kuśnierz (nauczycielkę biologii). Ciężka i mozolna praca wychowawcza polegająca na organizacji działalności szczerpu i prowadzeniu zajęć z drużyną zuchową "Wesołe Biedronki"

Jadzia Tarnowska ze swoją kietrzańską drużyną

szybko przyniosła pozytywne efekty. Młodzież i dzieci garnęły się go harcerstwa. Druhna Jadwiga pisze, że *"już wówczas zrozumiała, iż człowiek uczy się rozumieć świat nie tylko przez to, co o nim wie, ale przez to, jak potrafi w nim działać"*⁶⁷.

Obecnie druhna Jadwiga nadal pracuje z młodzieżą. Jest dyrektorką PSP im. Jana Pawła II w Kietrze. Pomimo tego, że już nie pracuje w hufcu ZHP, nadal interesuje się poczynaniami harcerzy - swoimi wychowankami. Współpracuje z Komendą Hufca ZHP w Głubczycach i jak pisze *"szczyli się działalnością drużyny harcerskiej i gromady zuchowej, których druhowie i zuchy są dobrym przykładem i wzorem do naśladowania dla uczniów. To oni rozstawiają dobre imię szkoły realizując różnorodne zadania, od rutynowych działań w drużynie, poprzez różne formy aktywności artystycznej, sportowej, kulturalnej, samorządowej, środowiskowej na rzecz przyrody oraz społeczności lokalnej, a także współpracy z młodzieżą czeską"*⁶⁷.

Druhna *"nadal czuje się częścią harcerskiej rodziny, ogniwem łączącym kolejne pokolenia braci harcerskiej"* i pomimo tego, że *"wyrostała z mundurka"* zawsze będzie pamiętać o harcerzach i mile wspominać minione lata.

⁶⁷ Wspomnienia druhny Jadwigi Margielewskiej-Tarnowskiej. Maszynopis w posiadaniu autora.

Na terenie Hufca Branice działało 14 drużyn harcerskich zrzeszających 420 harcerzy i 11 gromad zuchowych liczących 253 zuchów, którymi opiekowało się 29 instruktorów. Drużyny działały w szkołach podstawowych w Branicach, Włodzieninie, Bliszczycach, Wysokiej, Uciechowicach i Boboluszkach. Bardzo dobra współpraca władz lokalnych, dyrektorów szkół, rodziców, dyrekcji Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych, Studium Medycznego pozwoliła rozwijać działalność drużyn na wysokim poziomie. Obozy i biwaki organizowane przez Hufiec, a wspierane przez sponsorów pozwalały przeżywać harcerzom i zuchom wielką przygodę, ucząc przy tym samodzielności i zaradności. Wspólne spotkania integrowały dzieci z różnych środowisk społecznych, uczyły ich uprawiania turystyki, pogłębiały znajomość i przywiązanie do ziemi ojczystej. Wiedza zdobywana na obozach, biwakach, zbiórkach harcerskich i zuchowych wykorzystywana była na lekcjach w szkole,

zajęciach domowych i w środowisku. Zdyscyplinowane drużyny chętnie brały udział w realizowaniu zadań programowych, prowadzonych przez aktywnych instruktorów, z czasem stawały się w i z y t ó w k a m i szkoły. Wśród instruktorów byli

dh. Jolanta Wojnarska z drużyną na obozie w Łykowem, 1978 r.

prawdziwi pasjonaci harcerstwa - hm Jan Moc i hm PL Władysław Wojtuś. Swoją pasją zarażali innych, przyczyniali się do tego, że branickie harcerstwo stawało się prężną organizacją. W czasie uroczystości lokalnych, imprez sportowych na ulicach można było spotkać obok funkcjonariuszy pilnujących porządku, harcerską Młodzieżową Służbę Ruchu. Zajęcia w terenie, biegi przełajowe, gry terenowe wspierały drużyny harcerskiej służby granicznej prowadzone przez żołnierzy WOP. Harcerze byli członkami samorządów szkolnych, uczestniczyli w sesjach Rady Gminy dotyczących spraw młodzieży. Z dużym zaangażowaniem uczestniczyli w ogólnopolskich akcjach harcerskich, Alertach Naczelnika ZHP. Wspólne zabawy, ogniska, prace na rzecz szkoły i środowiska, pomoc osobom starszym, samotnym, rozbuźdzały wśród harcerskiej braci poczucie odpowiedzialności, obowiązków, szacunku i wrażliwości na piękno otaczającego świata⁶⁸.

⁶⁸ Wspomnienia dh Elżbiety Fedorowicz, maszynopis w posiadaniu autora.

*Inauguracja roku szkolnego
W poczcie sztandarowym harcerze drużyny Młodzieżowej Służby Ruchu*

Obchody XXX rocznicy Wojsk Ochrony Pogranicza

*Otwarcie roku harcerskiego 1959 - poczet sztandarowy prowadzi
hm. Tadeusz Przybyłowicz - namiestnik zuchowy,
sztandar niesie hm. Henryk Łupicki - członek Komendy,
po lewej przewodnik Teresa Przybyłowicz*

*Rozpoczęcie roku harcerskiego 1960
Komendant Hufca hm Eugeniusz Broczkowski, drużynowy drużyny zuchowej
"Wilków Morskich" przy SP nr 1 Henryk Łupicki oraz zuchy*

*Drużynowy Henryk Łupicki wśród "Wilków Morskich"
ze swoimi przybocznymi, Rudziczka 1969*

hm. W. Wojtuś z branickimi drużynami na obchodach świąt państwowych

Nowe prądy w polskim skautingu

Nacisk władz na jednokierunkowość organizacji młodzieżowych spowodował gwałtowny proces powstawania nowych ośrodków harcerskich, zwłaszcza po 1980 r.

W czerwcu 1973 r. powstaje Federacja Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej (FSZMP), w skład której weszły wszystkie istniejące wówczas organizacje młodzieżowe, w tym także ZHP.

W tym samym roku wysunięto propozycję budowy organizacji opartej o program harcerstwa starszego - Harcerska Służba Polsce Socjalistycznej (HSPS). Harcerze drużyn HSPS wyróżniali się krojem bluzy harcerskiej oraz barwą krajki i беретów, które były uzależnione od zdobytej specjalności⁶⁹.

Lata 80 przyniosły Polsce falę strajków i niezadowolenia społecznego. Rozpoczął się proces głębokich przemian, które z czasem miały przynieść zmianę ustroju i transformację gospodarczą.

Druhna Wanda Rojek z drużyną

Ten okres cechuje się także ożywioną działalnością w harcerstwie.

W październiku 1980 r. w Warszawie zostaje powołane Porozumienie - Krąg Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego (KIHAM), którego zasadniczym celem była odnowa moralna har-

cerstwa w duchu tradycyjnego tekstu Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego z 1932 r. Zadaniem KIHAM było także dekomunizacja ruchu. Jako symbol Porozumienie wybrało lilijkę przywiązaną węzłem płaskim. Jednym z jego członków był Naczelnik Szarych Szeregów Stanisław Broniewski "Orsza"⁷⁰.

W 1981 r. ZHP przestaje być jednym z członków FSZMP. Jednocześnie ze struktur ZHP występuje Krąg Instruktorów "Zawisza", który powołał do życia nową organizację harcerską pod nazwą Niezależny Ruch Harcerski (NRH).

Wprowadzenie stanu wojennego 13 grudnia 1981 r. jest zarazem datą końca działalności KIHAM, który zanika pod presją władz, natomiast NRH rozpoczyna działalność konspiracyjną i schodzi do podziemia.

Ciekawą inicjatywą było powołanie tzw. "Białej Służby", której członkowie wywodzili się ze zlikwidowanego KIHAM. Zadaniem harcerzy "Białej Służby" było wspieranie służb kościelnych, zwłaszcza podczas pielgrzymek papieskich w latach 1983 i 1987. Pomoc ta udzielana była porządkowym oraz służbom medyczno - sanitarnym⁷¹.

⁶⁹ "Życie" nr 262, s. 14 - 15.

⁷⁰ Ibid.,

⁷¹ Ibid.,

W 1985 r. powstaje Polska Organizacja Harcerska (POH), której pierwsi działacze wywodzili się z kręgów NSZZ "Solidarność". POH działała do listopada 1997 r., a jej członków silnie agitowano do ZHR.

Dopiero "okrągły stół" w roku 1989 doprowadził do znaczących zmian w samym Związku. Z działającego ZHP wyłonił się Ruch Harcerstwa Rzeczypospolitej (RHR), z którego powstaje Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej (ZHR), organizacja odwołująca się do zasad etyki chrześcijańskiej, tradycji narodowych oraz *"sprzeciwu wobec tego, co działo się w harcerstwie w czasie PRL"*⁷².

19 marca 1989 r. zostaje założony Związek Harcerstwa Polskiego rok założenia 1918 (ZHP - 1918), który jesienią występuje ze struktur ZHP i w 1992 r. łączy się z ZHR. Natomiast 2 grudnia 1989 r. powstaje Stowarzyszenie Harcerstwa Katolickiego "Zawisza" (SHK "Zawisza") nawiązując do tradycji skautingu ojca Sevina (jezuity) oraz działalności wybitnego przedwojennego instruktora hm. RP Stanisława Sedlaczka⁷³.

Kolonie letnie, Łódź - 1984

W 1996 r. powstało Stowarzyszenie Harcerskie (SH), które zrzeszało młodzież pochodzącą ze Śródmieścia Warszawy. Organizacja skupiająca ok. 600 członków w 24 drużynach i 14 gromadach jest także kontynuatorem tradycji harcerskich sprzed 1945r.

W latach 1999 - 2005 działała Niezależna Drużyna Harcerska "Bądź Gotów" (NDH BG) skupiająca w swoich szeregach drużyny męskie i żeńskie. Głównym celem tej organizacji była praca harcerzy związanych z ruchem ekologicznym.

Konsekwencją układu okrągłego stołu, była tzw. "wolność harcerska", która wyrażała się budową nowych organizacji harcerskich odwołujących się do starych, przedwojennych ideałów. Zmiana na scenie politycznej w Polsce spowodowała potrzebę budowania takich organizacji młodzieżowych, których idee były oparte o światopogląd chrześcijański.

W styczniu 1996 r. decyzją władz światowego skautingu Związek Harcerstwa Polskiego powrócił w szeregi World Organization of Scout Movement.

Obecnie ZHP skupia w swoich szeregach ok. 400 tys. członków i jest największą organizacją skautową o zasięgu ogólnopolskim obok ZHR i SHK "Zawisza". Należy też podkreślić, że na obczyźnie działa "ZHP poza granicami kraju", którego siedzibą jest Wielka Brytania⁷⁴.

⁷² Rozkaz Przewodniczącego ZHR L 8/2004 z dnia 22 maja 2004 r.

⁷³ "Wielka Encyklopedia PWN", Warszawa 2002, s. 144.

⁷⁴ Nie jest to jedyna organizacja harcerska poza granicami kraju. Podobne ośrodki, lecz mające mniejsze grono zwolenników znajdują się w Kanadzie, Szwecji i USA.

... z prezydentem Lechem Wałęsą ...

... z prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim...

... z ks. prymasem Józefem Glempem ...

... z kapelanem WP S. L. Głóziem ...

A co dzisiaj ?

Od 1985 r. komendantem Hufca ZHP w Głubczycach jest Ryszard Kańtoch, człowiek oddany "harcerskiej sprawie". Jest jedną z nielicznych osób, które - w tak trudnych warunkach zawieruchy politycznej i transformacji gospodarczej w kraju - potrafiła sobie poradzić z nawastwiającymi się problemami. "Był obecny przy wszystkich uroczystościach, przy których Komenda Hufca w Głubczycach powinna być". Jest także jedną z nielicznych osób, które miały okazję spotkać się i porozmawiać z Prezydentami Polski (R. Kaczorowski, L. Wałęsą, A. Kwaśniewskim), osobistościami świata polityki i życia kulturalnego. Spotykał także starych druhów, którzy walczyli o wolność i niepodległość Polski - "Orsza" (str. 42). Jego praca wychowawcza od wielu lat daje pozytywne wyniki w postaci wysokokwalifikowanej kadry instruktorskiej. Dzięki jego uporczywości obecny kształt głubczyckiej Komendy ZHP posiada swój specyficzny charakter. W chwilach, w których potrzebni są druzhowie, zawsze mówi "Nie ma problemu - harcerze będą obecni, taka jest nasza rola".

Rok 1989 wyzwolił ogromną aktywność młodzieży skupionej w drużynach harcerskich. Komenda Hufca ZHP w Głubczycach także czynnie uczestniczy w życiu codziennym naszego regionu. Młodzież chętnie identyfikuje się z harcerstwem podkreślając niezależność i stanowczość w pracy nad kształtem ideologicznym hufca.

W 1991 r. Komenda Hufca została przeniesiona z budynku Starostwa Powiatowego w Głubczycach do Domu Kultury, gdzie funkcjonuje do dzisiejszego dnia. Kłopoty lokalowe głubczyckich harcerzy nie odstraszyły komendanta i kadry instruktorskiej, przeciwnie - z jeszcze większym zapałem zabrali się do pracy, aby nadal kontynu-

ować tradycje głubczyckiego harcerstwa. Warto wspomnieć, że o pomocy finansowej Urzędu Miejskiego oraz wsparciu Hufca przez zakłady i instytucje finansowe. W zamian młodzi harcerze oferują swoją pomoc przy organizacji różnych imprez i uroczystości.

W tym samym roku Komenda Hufca w Głubczycach zrzeszała w swoich szeregach 1100 zuchów, 1093 harcerzy młodszych, 115 harcerzy starszych i 86 instruktorów. Komendą kierowała grupa 9 - osobowa, dla której praca z dziećmi i młodzieżą stanowi ogromną satysfakcję⁷⁵.

W kolejnym roku, 27 września odbyło się na głubczyckim stadionie Ogólnopolskie Młodzieżowe Święto Plonów, w którym wzięli udział przedstawiciele władz państwowych z wicemarszałkiem sejmu Józefem Zychem, wiceministrem rolnictwa Marią Zwolińską, władzami wojewódzkiemi, powiatowymi i niestrudzonym kapłanem bp. Antonim Adamiukiem. W imprezie wzięli udział harcerze i harcerki hufców z terenu naszego powiatu.

10 listopada 1992 r. Komenda Hufca ZHP w Głubczycach zorganizowała - wzorem lat poprzednich - apel z okazji Narodowego Święta Niepodległości. W uroczystości wzięli udział m. in. burmistrz oraz przewodniczący Rady Miejskiej. Po apelu odbyło się spotkanie harcerzy z władzami miasta i rejonu oraz przedstawicielami organizacji kombatanckich. Rada Miejska doceniając wkład pracy w rozwój harcerstwa, przyznała komendantowi R. Kańtochowi Brązowy i Srebrny Herb Głubczyc, a Komendzie Hufca Srebrny i Złoty. Rada Powiatu - komendantowi R. Kańtochowi oraz KH „Głubczyckiego Lwa”. Główna Kwatera ZHP - Krzyż „Za zasługi dla ZHP”.

W 1993 r. Komenda Hufca ZHP w Głubczycach funkcjonowała na terenie 5 gmin: Głubczyce, Kietrz, Baborów, Głogówek i

... z najstarszą harcerką ...

... z wojewodą R. Zembaczyńskim ...

... z dowództwem 10. BLG w Opolu ...

... z naczelnym kapłanem WP ...

... przy Pomniku Żołnierza Polskiego ...

... z „Głubczyckim Lwem” ...

... ze Srebrnym Herbem Głubczyc ...

... Świąteczna zbiórka ...

Branice. Skupiała w swoich szeregach 4800 zuchów, harcerzy i instruktorów zorganizowanych w gromady i drużyny harcerskie w szkołach podstawowych, ponadpodstawowych i lokalnym środowisku. W tym okresie Komenda Hufca brała czynny udział w organizacji zimowisk, Harcerskich Akcji Letnich organizowanych dla swoich członków, jak i młodzieży niezrzeszonej. Przeprowadziła także akcje ekologiczną i pomocy społecznej oraz wiele imprez okolicznościowych⁷⁶.

We wrześniu 1993 r. władze miasta zostały zaproszone do Leśnika (gm. Głogówek) na podsumowanie akcji letniej ZHP, a dwa miesiące później odbył się uroczysty capstrzyk z okazji Święta Niepodległości pod Pomnikiem Żołnierza Polskiego przy ul. Kochanowskiego z udziałem władz gminnych, kombatanów i harcerzy. Po uroczystości zorganizowano wspólne spotkanie z instruktorami ZHP.

21 grudnia 1993 r. hufiec ZHP w Głubczycach zorganizował świąteczne spotkanie (zbiórke), w której uczestniczyły władze gminy, przedstawiciele zakładów pracy oraz kombatan. Harcerze Hufca ZHP wnieśli Ogień Betlejemski na świąteczne spotkanie. Następnego dnia opieka społeczna zorganizowała "Wigilię dla samotnych", w której swój program artystyczny przygotował chór LO oraz harcerze.

W lutym 1994 r. Komenda Hufca ZHP w Głubczycach zorganizowała Dzień Myśli Braterskiej, w którym uczestniczyły władze gminy, dowódca jednostki 10. Sudeckiej Dywizji Wojsk Zmechanizowanych z Opola oraz nowy komendant Opolskiej Chorągwi ZHP Mirosław Mandryga.

W maju tego samego roku w Parku Miejskim odbyły się Manewry Sprawnościowe ZHP. Impreza cieszyła się dużym zainteresowaniem, a młodzież chętnie brała udział w różnorodnych konkurencjach.

Także w maju odbyła się piękna uroczystość poświęcenia sztandaru Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej - Oddział w Głubczycach, a w czerwcu odsłonięcie pomnika poświęconego Sybirakom. W obu uroczystościach brali udział głubczyccy harcerze. Uroczystości są przykładem tego, w jaki sposób należy kultywować tradycje narodowe, rozwijać wśród młodzieży patriotyzm i szacunek dla walczących pokoleń⁷⁷.

Co roku Komenda Hufca ZHP w Głubczycach obchodzi Dzień Myśli Braterskiej. Głubczyccy harcerze kultywują tę tradycję już od wielu lat.

W lutym 1999 r. w Domu Nauczyciela odbyło się spotkanie, w którym wzięli udział przedstawiciele Opolskiej Chorągwi ZHP z druhami Mirosławem Mandrygą, burmistrzowie, wójt, władze samorządowe, przedstawiciele oświaty, policji, straży pożarnej, związków kombatanckich oraz dyrektorzy i prezesi zakładów pracy i instytucji działających na terenie powiatu głubczyckiego. Honorowym gościem był były wojewoda opolski Ryszard Zembańczyński - Radny Sejmiku Wojewódzkiego i przewodniczący Rady Przyjaciół Harcerstwa przy Opolskiej Chorągwi ZHP. Wspólne spotkanie zorganizowane przez głubczyckich harcerzy było okazją do wspomnień i głębokich refleksji⁷⁸.

Ważnym wydarzeniem jakie miało miejsce w listopadzie 1999 r. był Zjazd Hufca, który rozpoczął kolejną kadencję władz głubczyckiego hufca. W zjeździe uczestniczyło 87 instruktorów. Podczas spotkania podsumowano dotychczasową pracę hufca i podjęto program działania na następne lata⁷⁹. W tym samym roku drużyny i druhowie uczestniczyli w obchodach 700-lecia Osjakowa. Pomagali także przy remoncie Stacji ZHP w Leśnikach i wzięli udział w zlocie harcerzy w Turawie.

W grudniu harcerze naszej Komendy

... w Dniu Sybiraka ...

... o bezpieczeństwie i sprawności ...

... poświęcenie sztandaru ZKRPiBWP ...

... u przyjaciół w Osjakowie ...

... festiwale i przeglądy ...

... z Ogniem Betlejemskim na sesji RM ...

... HAZ - SP nr 1 ...

... na otwarciu parku w Braciszowie ...

brali udział w III Przeglądzie Opolskiej Piosenki Harcerskiej, z którego przywieźli wiele nagród i wyróżnień⁸⁰.

W tym samym miesiącu przedstawiciele głubczyckiego ZHP uczestniczyli w Katedrze Opolskiej na uroczystej Mszy św., gdzie otrzymali Betlejemskie Światelko Pokoju, które następnie przekazali władzom Głubczyc na uroczystej Sesji Rady Miejskiej w Domu Dziennego Pobytu⁸¹.

W styczniu 2000 r. odbył się w Opolu w Sali Herbowej Urzędu Wojewódzkiego Zjazd Opolskiej Chorągwi ZHP, w której licznie uczestniczyli przedstawiciele głubczyckiego harcerstwa. Wspólne spotkanie było okazją do dyskusji nad przyszłością opolskiego harcerstwa⁸².

W okresie ferii Komenda Hufca ZHP w Głubczycach zorganizowała Harcerska Akcję Zimową pod hasłem: "Ferie na sportowo - kulturalnie - bezpiecznie i zdrowo". Bazą organizacyjną były pomieszczenia klasowe SP im. T. Kościuszki przy ul. Dworcowej w Głubczycach. W trakcie ferii harcerze zorganizowali wycieczki do Raciborza, Nysy, Głuchołaz, Pokrzywniej, Kamienia Śląskiego, Musznej, Opola, Głogówka oraz na Górę Św. Anny i Biskupią Kopę. Ponadto odbyły się ciekawe spotkania, prelekcje zorganizowano blok kulturalno - sportowo - turystyczny. W akcji ogółem wzięło udział ok. 3000 osób⁸³.

Uczestnictwo harcerzy w życiu społecznym miasta i powiatu w tym okresie było widoczne na każdym kroku. Harcerze brali udział w kweście na budowę cmentarza katyńskiego organizowaną przez Stowarzyszenie "Dolnośląska Rodzina Katyńska", w obchodach "55. Rocznicy Walk o Ziemię Głubczycką", w rekolekcjach pod hasłem "Harcerskie Czuwanie 2000", w XX Festiwalu Piosenki Harcerskiej, w obchodach rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja, Harcerskiej Akcji Letniej, w dniu Święta Wojska Polskiego, Światowym Zło-

cie Harcerstwa Polskiego "Gniezno 2000", w "Harcerskim Starciu i Sprzątaniu Świata" oraz w XVII Harcerskim Rajdzie Jesiennym "Granicznym Szlakiem"⁸⁴.

Harcerze także czynnie uczestniczyli w obchodach Dnia Unii Europejskiej w Głubczycach. Wówczas to ks. abp Alfons Nossol powiedział: "Myślę, że naszym zadaniem jest zapoznać z tematem unijnym nie tylko dorosłych, ale przede wszystkim młodzież. Dla nich Dzień Unii Europejskiej jest szczególnie ważny, bo to oni będą ambasadorami Głubczyc w Europie"⁸⁵.

W roku 2001 Komenda Hufca w Głubczycach rozpoczyna swoją działalność od cyklicznej akcji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, podczas której społeczeństwo Głubczyc, Kietrza, Baborowa i Branicy zbiera pieniądze na sprzęt przeznaczony dla chorych dzieci. Jest to jeszcze jeden przykład ofiarności harcerzy na naszym terenie.

Bogactwo imprez i uroczystości w trakcie całego roku kalendarzowego 2001 uświetniali zawsze harcerze. Doceniają to lokalne władze oraz instytucje życia publicznego chętnie zapraszając druhów i druhny do współpracy. I tak głubczyccy skauci biorą udział w spotkaniu opłatkowym Związku Inwalidów Wojennych RP pod przewodnictwem Bronisławy Olczak, IV Przeglądzie Opolskiej Piosenki Harcerskiej zorganizowanej przy SP nr 1, Konkursie Recytatorskim "Strofy o Ojczyźnie", w Dniu Myśli Braterskiej, w obchodach Międzynarodowego Dnia Kobiet, konkursie "Ziemia Głubczycka w świetle wspomnień", w XXI Hufcowym Festiwalu Piosenki Harcerskiej, w spotkaniu władz samorządowych z kombatanami, XXV jubileuszowej Diecezjalnej Pieszej Pielgrzymce na Jasną Górę, w uroczystych obchodach Święta Wojska Polskiego, podsumowaniu Harcerskiej Akcji Letniej w Leśnikach, w Bezalkoholowym Pożegna-

... z arcybiskupem do Unii Europejskiej ...

... liczenie pieniędzy dla Wielkiej ...

... Orkiestry Świątecznej Pomocy ...

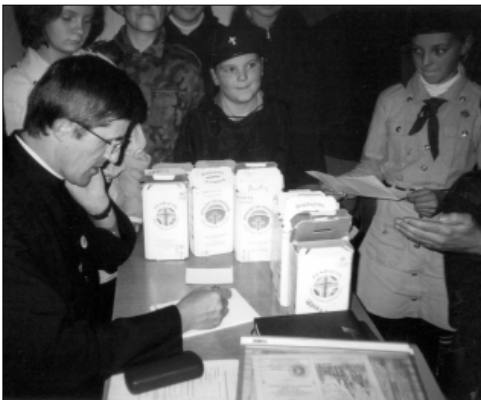
... bezalkoholowe pożegnanie wakacji ...

... na festiwalu w Kietrze ...

... na majówce w Gołuszowicach ...

... na „Dzieło Nowego Tysiąclecia”...

... władze wysoko oceniły ...

niu Wakacji, wystawie poświęconej historii wsi Włodzienin, w XVIII Rajdzie Jesiennym oraz w cyklicznej "Akcji Znicz"⁸⁶.

Najważniejszymi wydarzeniami w życiu Komendy Hufca ZHP w Głubczycach w roku 2002 były: udział harcerzy w uroczystości przekazania Księgi Praw Miejskich Głubczyc przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Bibliotekę Narodową do Archiwum Państwowego w Opolu, Harcerska Akcja Zimowa, Dzień Myśli Braterskiej, XXII Hufcowy Festiwal Piosenki Harcerskiej (odbył się w MGOK w Kietrze), Konkurs Piosenki Ekologiczno - Prozdrowotnej, (odbył się w głubczyckim Domu Kultury), Zuchowej Majówce z okazji Dnia Dziecka w Gołuszowicach (zorganizowana przez ZHP, Urząd Miasta i Gminy, Radę Parafialną i Radę Sołecką), Dzień Papieski, Rajd Jesienny "Granicznym Szlakiem", odsłonięcie tablicy pamiątkowej w Babicach w rocznicę wydarzeń w Hucie Pieniackiej. Harcerze już tradycyjnie brali udział w uroczystościach o charakterze państwowym i kościelnym⁸⁷.

Podczas inauguracji roku harcerskiego 2004 władze Urzędu Miasta i Gminy w Głubczycach "wysoko oceniły inicjatywę i zaangażowanie w działania metodyczno - wychowawcze młodzieży, organizację i udział w uroczystościach patriotyczno - religijnych w gminie, szeroką współpracę ze służbami mundurowymi: strażą graniczną, pożarną, miejską, wojskiem i policją, instytucjami kultury, oświaty i samorządu"⁸⁸.

To ważne, że głubczyckich harcerzy postrzega się obecnie nie tylko podczas rozstawiania namiotów, pilnowania porządku czy przenoszenia sprzętu. Ich spontaniczne podejście do rozwiązywania problemów świadczy jedynie o wysokich umiejętnościach nabytych w trakcie obozów, zlotów, alertów, zimowisk czy rajdów.

Ogromnym ciosem dla braci harcerskiej

była śmierć Papieża Jana Pawła II 2 kwietnia 2005 r. Był niepodważalnym autorytetem, "przewodnikiem" harcerzy po szlakach i rajdach. Jego słowa dodawały otuchy całej skautowej rodzinie. Druh Wiesław Janicki pisze: *"I otwarły się usta. I każdy mógł mówić. Rozwiązały się języki i popłynęły słowa. Polska zaczęła mówić normalnym językiem. Językiem serca. Językiem wiary. Językiem Ewangelii. Polska prawdziwie rozmodlona i zapłakana. Polska prawdziwie radosna i rozśpiewana - Więc to Ojciec Św. nauczył ich tego - odpowiadał sobie zdziwiony świat. My naprawdę nie wiedzieliśmy, jak zdaje się tak trudny egzamin z rozstania"*⁸⁹.

Śmierć Karola Wojtyły była dla wszystkich harcerzy smutnym wydarzeniem. Jak nigdy, wszyscy skauci byli pogrążeni w smutku i żalu. W tych dniach każdy z nich z pewnością zdał egzamin z dojrzałości.

23 października 2005 r. w czasie uroczystej Mszy św. w kościele parafialnym odsłonięta została i poświęcona tablica upamiętniająca pontyfikat Jana Pawła II. Widnieje na niej napis "Człowiek, który chce zrozumieć siebie do końca, musi przybliżyć się do Chrystusa ... Janie Pawle II oręduj za nami u Boga - Głubczyce 2005"⁹⁰. W cieniu wydarzeń z Watykanu pozostałe inne imprezy o charakterze kulturalno - turystycznym organizowane przez głubczycki hufiec. Nie zapomniano jednak o cyklicznych akcjach jak: Harcerska Akcja Letnia, Rajd Jesienny, konkurs „Strofy o Ojczyźnie” czy Dzień Myśli Braterskiej.

30 maja 2006 odbyły się uroczystości pod ruinami ratusza związana z przekazaniem repliki "Księgi Praw Miejskich Głubczyc" z 1421 r. przez prof. Dariusza Nałęcz oraz wmurowanie i podpisanie aktu erekcyjnego pod odbudowę ratusza. W uroczystościach czynnie uczestniczyli harcerze, którym dobro kultury polskiej jak i historia regionu jest bardzo bliska.

... 2 kwietnia 2005 ...

... w poświęceniu Aktu Erekcyjnego ...

... pod odbudowę ratusza ...

... jury konkursu „Strofy o Ojczyźnie” ...

... imienia JP II szkole w Pietrowicach ...

... nasza przyszłość ...

... nie sposób rozpoznać kolejnego
udziału harcerzy ...

60 lat harcerstwa na ziemi głubczyckiej jest okazją do wielu refleksji i podsumowań. Związek Harcerstwa Polskiego Komendy Hufca w Głubczycach swoją pracą pokazał, że nawet w najtrudniejszych chwilach potrafił sprostać trudnościom i stawianym zadaniom. Działalność harcerzy w trudnych powojennych warunkach, ich pionierski charakter pracy pierwszych przesiedleńców, następnie "burza ideologiczna" o kształt ideowy harcerstwa, a później trud pracy w warunkach przemian politycznych i transformacji gospodarczej, świadczy jedynie o twardym charakterze głubczyckiego harcerstwa, o jego prawdziwie skautowskiej roli, o uporczywości kilku pokoleń instruktorów, harcerzy i zuchów. Niech słowa pierwszej głubczyckiej harcerki oddadzą to, co najistotniejsze w polskim skautingu: *"Niech odejdą ci, którym to nie odpowiada ! Nikt ich nie zmusza do pozostawania z nami, ale jeżeli chcą zostać, niech świadomie przyjmą to, co zawsze wyróżniało harcerstwo. Niech Małkowska, Małkowski, Kamiński, Mirowski, Bartkiewiczówna będą ich idolami"*⁹¹.

dr Arkadiusz Szymczyzna

zdjęcia ze str. 33 - 60 ze zbiorów KH,
str. 60 - 66 - Jan Wac

⁷⁵ R. Kańtoch, Komenda Hufca Związku Harcerstwa Polskiego w Głubczycach, "Kalendarze Głubczycki" 1999, s. 154.

⁷⁶ "Kalendarz Głubczycki" 1994, s. 251 - 252.

⁷⁷ T. Doliński, Nie wstydzmy się łez, "Kalendarz Głubczycki 2000, s. 130 - 131.

⁷⁸ U. Bryś, Dzień Myśli Braterskiej, "Kalendarz Głubczycki 2000, s. 185.

⁷⁹ J. Wac, Z życia harcerzy Komendy Hufca ZHP, "Kalendarz Głubczycki" 2001, s. 345 - 352.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ A. Ślepecka, Dzień Unii Europejskiej w Głubczycach, "Kalendarz Głubczycki" 2001, s. 313.

⁸⁶ J. Wac, Dzień za dniem, rok za rokiem, "Kalendarz Głubczycki" 2002, s. 33 - 83.

⁸⁷ J. Wac, Dzień za dniem, rok za rokiem, "Kalendarz Głubczycki" 2003, s. 32 - 89.

⁸⁸ J. Wac, Harcerski start, "Kalendarz Głubczycki" 2005, s. 258.

⁸⁹ W. Janicki, A jednak słowo !, "Kalendarz Głubczycki" 2006, s. 213.

⁹⁰ J. Wac, Parafianie głubczyccy Ojcu św., "Kalendarz Głubczycki" 2006, s. 225.

⁹¹ L. Zabilska Sierpina, Zauroczenie harcerstwem ..., s. 248.

Dzisiejsza (X 2006) Komenda Hufca Związku Harcerstwa Polskiego w Głubczycach to 511 zuchów, harcerzy i instruktorów, a władze hufca tworzą:

SKŁAD KOMENDY HUFCA

hm. Ryszard Kańtoch - Komendant Hufca
phm. Zdzisława Bok - Zastępca Komendanta Hufca
phm. Justyna Bródka - Zastępca Komendanta Hufca
phm. Agnieszka Kowalczyk - Skarbnik Hufca
phm. Urszula Pirch - Członek Komendy
phm. Wiesława Górecka - Członek Komendy
phm. Urszula Wojciechowska - Członek Komendy
phm. Bożena Lechoszest - Członek Komendy
pwd. Ewa Świercz - Członek Komendy

KOMISJA REWIZYJNA HUFCA

phm. Ewa Piątkowska - Przewodnicząca Komisji Rewizyjnej
phm. Małgorzata Bednarczuk - Członek Komisji Rewizyjnej
phm. Jolanta Wróbel - Członek Komisji Rewizyjnej

SĄD HARCERSKI HUFCA

hm. Jan Bażyński - Przewodniczący Sądu Harcerskiego
hm. Halina Kostuś - Członek Sądu Harcerskiego
hm. Jan Niedźwiecki - Członek Sądu Harcerskiego

KOMISJA STOPNI INSTRUKTORSKICH

hm. Czesław Tabaka - Przewodniczący Komisji
hm. Kazimierz Klim - Członek
hm. Krystyna Jankowska - Członek
hm. Jan Bażyński - Członek
phm. Zdzisława Bok - Członek

KOMISJA DUCHOWA

phm. Wiesław Janicki - Przewodniczący Komisji
pwd. Damian Dobrowolski - Członek
Ks. Norbert Mikler - Kapelan

KOMISJA HISTORII HARCERSTWA

hm. Anna Juzwiszyn - Przewodnicząca Komisji
hm. Krystyna Jankowska - Członek
hm. Henryk Łupicki - Członek

KOMENDANCI KH ZHP 1945 - 2006

Jan Sromek
Eugeniusz Broczkowski
Roman Frej
Mieczysław Broczkowski
Edward Piwek
Krystyna Jagielska
Edward Płaza
Krystyna Felczyńska
Ryszard Kańtoch

Krystyna Jagielska

*Krystyna Felczyńska i komendantka
Chorągwi Krystyna Garczyńska*

*Wręczenie Krzyża "Zasłużony dla ZHP" dh. Wandzie Rojek
Komendantka Opolskiej Chorągwi ZHP Kazimiera Ochendowska,
przewodniczący RM Jan Wac, dh Kazimierz Korobłowski*